

Chiny dyktują warunki na światowym rynku wieprzowiny; niskie ceny cukru

Surowce rolne:

- **Zboża:** Ceny rzepaku na rynku krajowym kontynuują tendencję spadkową pod wpływem taniejących olejów. Jedną z przyczyn spadków jest nasilający się import biodiesla z Argentyny. Niska jest również dynamika cen zbóż w Polsce, choć w kierunku wzrostów cen kukurydzy oddziałują informacje o słabej produkcji w Ameryce Płd.
- **Mleko:** Rola Polski na unijnym rynku mleka zwiększa się. W 2018 wzrost produkcji mleka w Polsce pod względem wolumenu będzie największy wśród krajów UE. Możliwy jest również dalszy wzrost eksportu – silnie wzrasta sprzedaż mleka płynnego do Chin.
- **Mięso:** Na początku kwietnia Chiny wprowadziły dodatkowe cła na mrożoną wieprzowinę z USA. Może to krótkoterminowo wpłynąć na wzrost popytu na mięso z UE, choć oddziaływanie ceł w dłuższym okresie będzie prawdopodobnie ograniczone. W 2018 możliwy jest dalszy spadek popytu w Chinach, co będzie miało odzwierciedlenie w spadkach cen wieprzowiny w warunkach zwiększonej produkcji w UE.
- **Owoce i warzywa:** Wysoki popyt na jabłka w UE sprawił, że istotnie zmieniła się struktura eksportu jabłek z Polski w sez. 2017/18. Mniejsza dostępność tych owoców przekłada się na wzrost zainteresowania innymi owocami. Do rekordowego poziomu wzrósł polski import bananów. Utrzymują się wysokie ceny warzyw korzeniowych, taniej natomiast warzywa kapustne z uwagi na słaby popyt eksportowy.

Pozostałe:

- Ceny cukru w Polsce w lutym osiągnęły najniższy poziom w ostatniej dekadzie. Z uwagi na niższą produkcję w 2018 w UE oraz w Brazylii możliwe jest odbicie cen w sez. 2018/19, choć wciąż pozostaną one na niskim poziomie.
- Sytuacja finansowa branży przetwórstwa spożywczego pogorszyła się w 4q17. Decydujący wpływ miały gorsze wyniki branży przetwórstwa mlecznego (branża odnotowała stratę w 4q17), przetwórstwa owoców i warzyw, a także producentów cukru.

Ceny netto wybranych produktów rolnych w marcu 2018

	Cena		Zmiana %	
	III.18	m/m	r/r	
pszenica (zł/t)	668,50	1,0	-2,8	
kukurydza (zł/t)	618,10	2,2	-2,0	
rzepak (zł/t)	1 550,00	-0,3	-17,6	
drób (zł/kg)	3,61	-0,2	-1,4	
trzo da chlewna (zł/kg)	4,63	4,4	-7,2	
mleko (zł/hl)	134,20	-0,8	2,1	
jabłka (zł/kg)	1,92	4,3	77,8	

źródło: GUS, IERiGŻ-PIB, PKO Bank Polski

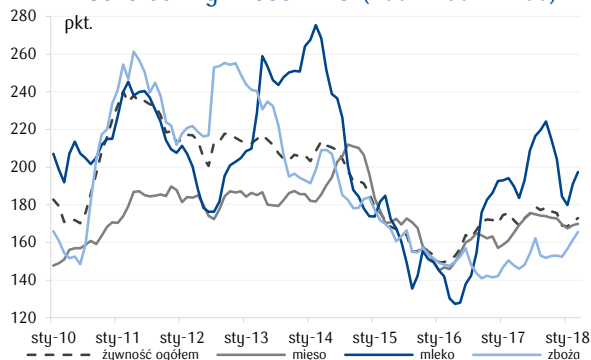
Departament Analiz Ekonomicznych

Zespół Analiz Sektorowych

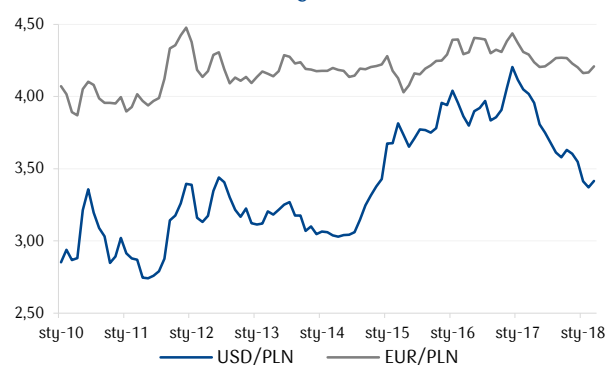
analizy.sektorowe@pkobp.pl

Mariusz Dziwulski
tel. 22 521 81 88

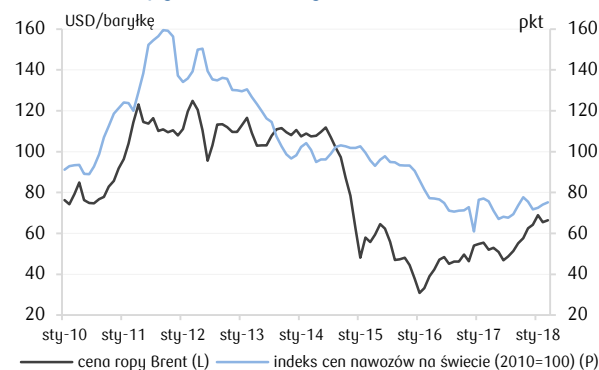
Indeks cen żywności FAO (2002-2004 = 100)

Kursy walut

Cena ropy vs światowy indeks cen nawozów

Źródło: FAO, NBP, Bank Światowy, PKO Bank Polski

Dalsze spadki cen rzepaku

- Z danych MRiRW wynika, że przeciętna cena zakupu rzepaku w Polsce w połowie kwietnia 2018 (9-15.04) obniżyła się do 1478 zł/t (-19% r/r). Ceny MRiRW w kwietniu spadły poniżej 1500 zł/t pierwszy raz od sierpnia 2015. Natomiast niższy od obecnego poziom cen dla kwietnia odnotowano ostatnio w 2010.
- Spadki cen są wynikiem taniejących olejów roślinnych, głównie rzepakowego oraz palmowego. Według danych MRiRW krajowa cena oleju rzepakowego w marcu 2018 spadła o 13,4% r/r do 3278 zł/t. Dane Banku Światowego wskazują natomiast na spadek cen oleju palmowego w analogicznym okresie o 7,2% r/r do 681 USD/t, choć uwzględniając zmiany na rynkach walutowych, spadki cen wyrażonych w EUR i PLN były bardziej znaczące.
- Wciąż utrzymuje się wysoki import biodiesla do UE z Argentyny (+718 tys. t r/r w okresie październik 2017 - luty 2018), który ogranicza popyt na olej rzepakowy w Unii. Z kolei wg Eurostatu polski eksport biodiesla do UE w 4q17 i styczniu 2018 zmalał łącznie o 32% r/r. Dane o eksporcie oleju rzepakowego z Polski również wskazują na spadek sprzedaży, jednak są one niemiernorodne z uwagi na istotne zmniejszenie fikcyjnego obrotu, wynikającego z działań uszczelniających wpływu z podatku VAT. Utrzymanie wysokiego importu konkurencyjnego cenowo biodiesla do UE oraz prognozy wzrostu produkcji rzepaku w sez. 2018/19 mogą oddziaływać w kierunku dalszych spadków jego cen.

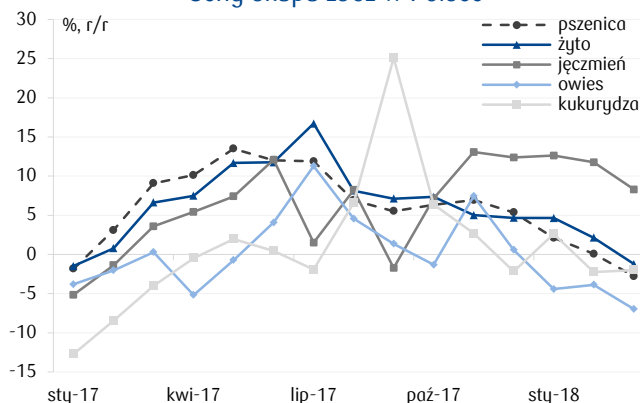
Słaba dynamika cen zbóż

- Najnowsze dane GUS dot. cen skupu produktów rolnych w Polsce wskazują na spadki cen większości zbóż w marcu 2018 (por. wykres). Wyższe pozostają tylko ceny jęczmienia, którego zbiory na świecie w sez. 2017/18 spadły do poziomu najniższego od 5 lat. Słaba dynamika cen to wynik wysokich zapasów, rosnącej konkurencji międzynarodowej oraz przede wszystkim zmian na rynkach walutowych. Ceny zbóż poza Europą podążają w odwrotnym kierunku. Publikowany przez IGC (International Grains Council) indeks cen zbóż i oleistych GOI (ceny wyrażone w USD) w 1 połowie kwietnia osiągnął wartość 214 pkt. tj. wyższą o 17,8% r/r.

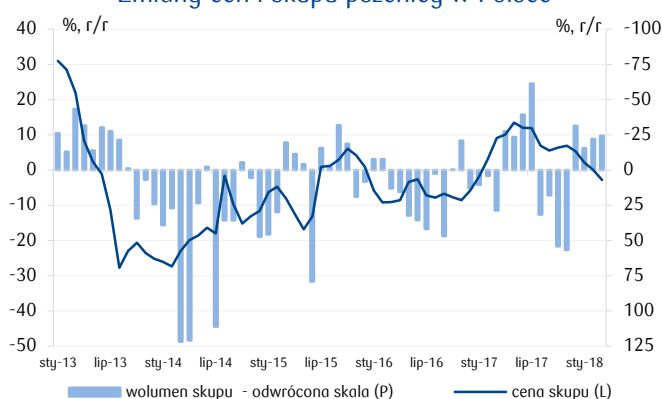
Mniejsze szacunki zbiorów kukurydzy w Argentynie i Brazylii

- USDA w kwietniowym raporcie WASDE obniżyła prognozy zbiorów kukurydzy w Argentynie i Brazylii odpowiednio do 33 mln t i 92 mln t (-19,5 i -6,6% r/r) z 36 mln t i 94,5 mln t w marcu 2018. Coraz mniejsza produkcja i zapasy końcowe mogą odbić się w kolejnym sezonie na eksporcie kukurydzy z krajów Ameryki Płd. Dotychczasowy jej eksport z Brazylii do UE był rekordowo wysoki (+4,2 mln t w okresie lipiec 2017-luty 2018, za Eurostat), co w dużym stopniu przekładało się na ceny w UE. Możliwe ograniczenie dostaw wpływać może na zmniejszenie podaży kukurydzy w UE w 2h18, zwłaszcza przy, jak podaje IGC oraz KE, możliwych niższych zbiorach kukurydzy w UE.

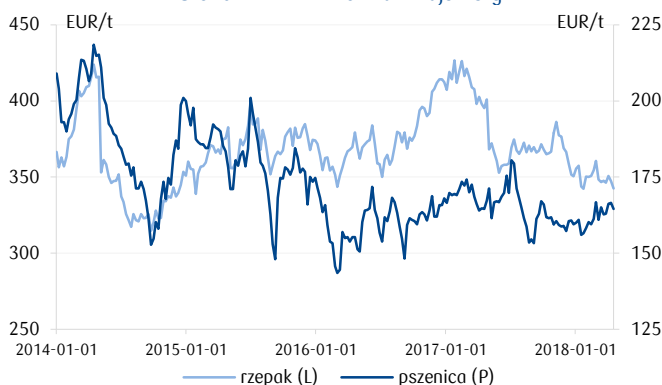
Ceny skupu zbóż w Polsce

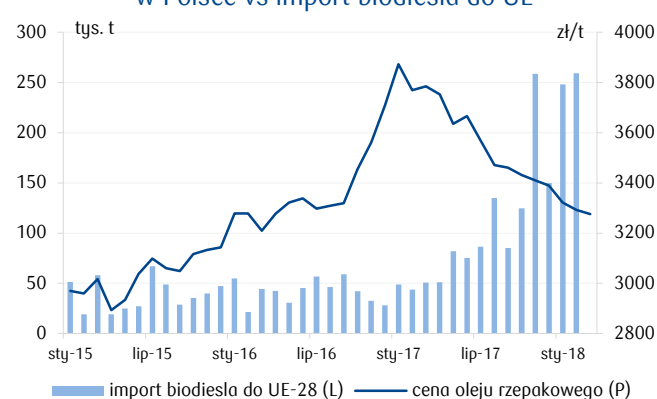
Zmiany cen i skupu pszenicy w Polsce

Ceny kontraktów terminowych na pszenicę i rzepak Euronext-MATIF - kontrakt najbliższy

Ceny oleju rzepakowego w zakładach tłuszczowych w Polsce vs import biodiesla do UE

Źródło: MRiRW, GUS, Reuters, Eurostat, MRiRW, PKO Bank Polski

Polski sektor mleka coraz silniejszy

- Możliwe pogorszenie koniunktury na rynku mleka w kolejnych miesiącach wpłynie prawdopodobnie na wyhamowanie dynamiki wzrostu produkcji mleka w UE. Jednak w Polsce tempo wzrostu może być wciąż relatywnie wysokie, co pozwoli na dalsze umacnianie polskiego sektora mleczarskiego na unijnym rynku.
- Według prognoz KE produkcja mleka w Polsce w 2018 zwiększy się o 4,0% r/r wobec +1,4% średnio w UE. Na taką możliwość wskazują również dane GUS o wzroście produkcji mleka w 1q18 o 3,0% r/r. Realizacja prognoz KE oznacza, że będzie to największy, pod względem wolumenu, wzrost wśród krajów Wspólnoty, choć szybszą dynamikę produkcji odnotuje się np. w Irlandii (+6,0% r/r). Potencjał do wzrostu produkcji drzemie w wysokiej konkurencyjności sektora, szansach dalszego zwiększania wydajności mlecznej, a także wzroście pogłowia krów mlecznych w kraju na koniec 2017.
- Polska utrzyma 6. pozycję w unijnej produkcji mleka, jednak jej dystans do Włoch (5. producent w UE) może zmniejszyć się do -0,3% wobec -2,3% w 2017. Warto odnotować prognozowaną w 2018 słabszą dynamikę wzrostów dostaw mleka w Niemczech i Francji (odpowiednio +1,8% i +1,0%). Kontynuacji spadku dostaw oczekuje się natomiast w Holandii (-0,5%) z uwagi na ograniczenie pogłowia krów, wynikające z wprowadzenia wymogów środowiskowych, choć przy rosnącej produktywności. W 2017, mimo spadku pogłowia krów mlecznych o 7%, produkcja mleka w Holandii obniżyła się jedynie o 0,2%.

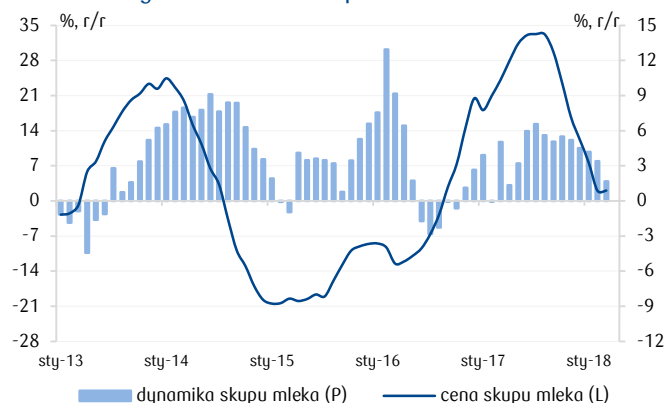
Wysoki popyt na masło poza UE

- Początek roku przyniósł spowolnienie eksportu artykułów mlecznych z UE (-0,6% r/r w styczniu-luty 2018 vs +16,1% w 2017). Na tym tle zdecydowanie wyróżnia się eksport masła, którego wartość sprzedaży wzrosła o 45%. Jest to rezultatem przede wszystkim większej produkcji masła (+5,2% r/r w październik 2017 - luty 2018) i jednoczesnego wzrostu jego cen. W 2017 z uwagi na spadek produkcji i wysoki popyt wewnętrzny wolumen eksportu masła z UE obniżył się o 17%. Silny popyt obserwowany jest w USA i w niektórych krajach Bliskiego Wschodu - Arabii Saudyjskiej oraz ZEA. Niemniej, przyczyn wzrostu eksportu można upatrywać także w przejściowych problemach producentów z Nowej Zelandii, skutkujących spadkiem dostaw mleka na przełomie roku. W marcu 2018 produkcja mleka w Nowej Zelandii spadła o 1,5% r/r vs -1,8% w lutym.

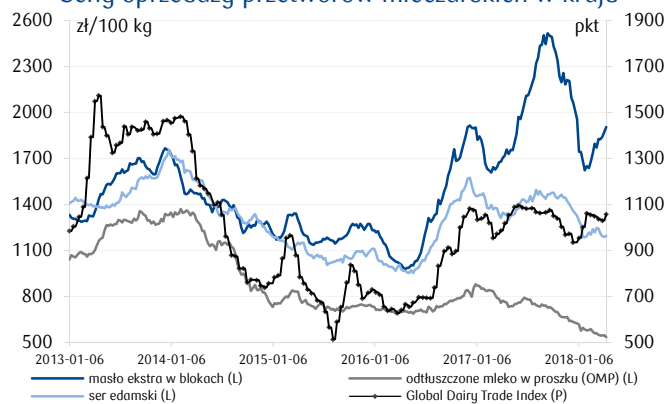
Polskie mleko jedzie do Chin

- Eksport produktów mleczarskich z Polski do Chin w styczniu i lutym 2018 zwiększył się o 16,2% r/r do 8,4 mln EUR (Eurostat). Wzrost ten odnotowano dzięki znacznemu zwiększeniu sprzedaży mleka i śmietany niezagęszczonych (4,1-krotnie do 3,7 mln EUR). Na wzrost sprzedaży tej kategorii przełożyła się m.in. prowadzona w ostatnich miesiącach silna promocja polskiego mleka pitnego w Chinach. Wzrost eksportu potwierdzają informacje o rekordowych wysyłkach mleka UHT do Chin w 1q18 przez jedną z wiodących mleczarni w Polsce. Warto przy tym zaznaczyć, że eksport większości produktów mleczarskich, w tym proszków mlecznych, z Polski do Chin na początku roku zmaleł.

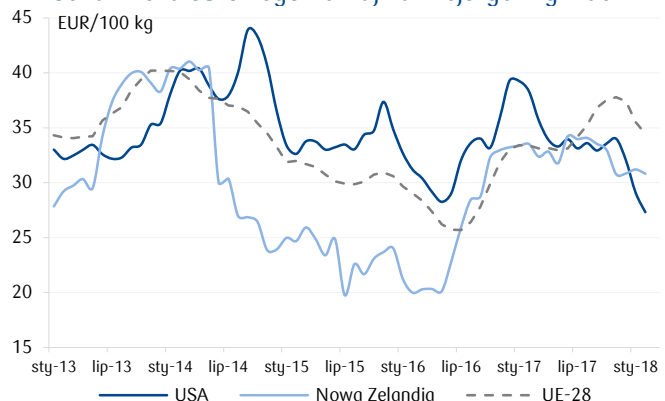
Dynamika cen i skupu mleka w Polsce

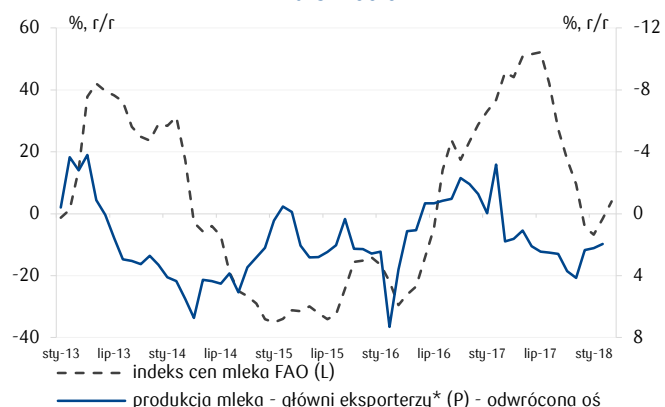
Ceny sprzedaży przetworów mleczarskich w kraju

Cena mleka surowego na najważniejszych rynkach

Dynamika produkcji mleka u największych eksporterów na świecie

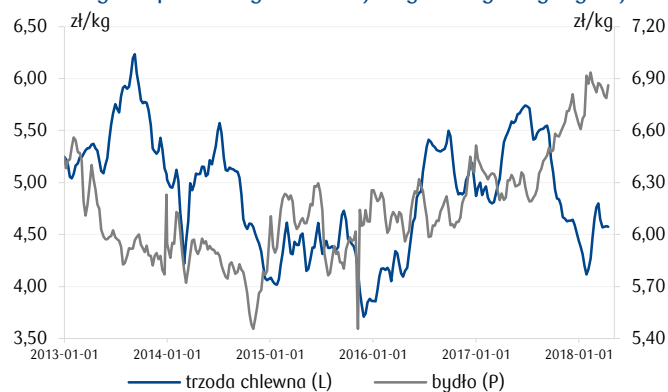
*USA, Nowa Zelandia, Australia, UE-28

Źródło: GUS, MRiRW, KE, CLAL, PKO Bank Polski

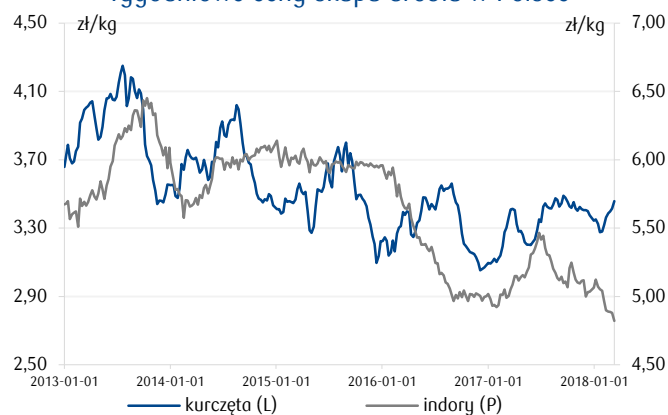
Chińskie cła na wieprzowinę z USA, niskie ceny trzody chlewnej na rynku unijnym

- Od kwietnia 2018 Chiny podniosły cła na wiele produktów z USA, w tym na wybrane kategorie wieprzowiny m.in. mrożone mięso (CN020322 i CN020329). Stawka na niektóre produkty wieprzowe wzrosła o 25pp co oznacza, że w przypadku mięsa mrożonego wynosić będzie 37% wobec dotychczasowych 12% (za USDA). Niemniej lista 128 towarów, na które Chiny nałożyły dodatkowe cła, nie obejmuje np. mrożonych półtuszy wieprzowych (CN02032110). Oznacza to, że będą mogły być one eksportowane na niezmienionych zasadach, choć warto zaznaczyć, że ich dotychczasowy udział w strukturze amerykańskiego eksportu wieprzowiny do Chin był relatywnie niewielki.
- Podniesienie ceł obniży konkurencyjność amerykańskiej wieprzowiny na rynku chińskim. Może to spowodować pewne zmiany w strukturze eksportu z USA i krótkookresowo przełożyć się na wzrost popytu na wieprzowinę unijną. Niemniej wpływ ten może nie być istotny i nie odwróci prawdopodobnie spadkowej tendencji cen na rynku unijnym. Ważna jest też długość trwania ograniczeń będących decyzją polityczną. Mięso i podroby wieprzowe z USA mogą być dystrybuowane w większej części na pozostałych rynkach azjatyckich m.in. Hongkongu, Korei Płd. czy Japonii, gdzie eksportuje się również unijną wieprzowinę. Natomiast problem w dużej mierze dotyczy zagospodarowania podrobów wieprzowych. Wg IQC Insight w 2017 wolumen ich eksportu z USA do Chin wyniósł 416 tys. t, a USA były największym dostawcą podrobów wieprzowych na rynek Państwa Środka.
- Dane USDA nt. tygodniowego eksportu z USA wskazują na 37% r/r spadek dostaw amerykańskiej wieprzowiny do Chin w pierwszych dwóch tygodniach kwietnia 2018, czyli w początkowym okresie obowiązywania podwyższonych ceł. Jednak zmniejszenie popytu ze strony Chin było zauważalne wcześniej – w 1q18 amerykański eksport wieprzowiny do Chin zmniejszył się o 30% r/r.
- Niezależnie od tego, popyt ze strony Chin prawdopodobnie będzie maleć, co także odbije się na dostawach z UE. Według kwietniowych prognoz USDA, produkcja wieprzowiny w Chinach w 2018 wzrośnie o 2,5% wobec 0,8% wzrostu w 2017. Przełożyć się może to na zmniejszenie importu wieprzowiny przez Państwo Środka o 7% r/r do 1,5 mln t. Dla porównania, w 2016 chiński import wyniósł 2,18 mln t.
- Ceny trzody chlewnej w UE pozostają relatywnie niskie. Wg KE w pierwszej dekadzie kwietnia przeciętna cena trzody klasy E w EU zmalała o 15% r/r do 1,44 EUR/kg. Co więcej, cena tuczników na niemieckiej giełdzie VEZG w połowie kwietnia 2018 spadła do 1,42 EUR/kg wobec 1,45 EUR/kg w poprzednich pięciu sesjach. Na spadki cen wpływa w dużym stopniu duża produkcja w UE-28. Krótkoterminowe prognozy KE wskazują, że w 2018 wzrośnie ona o 0,9% wobec 0,8% spadku w 2017.

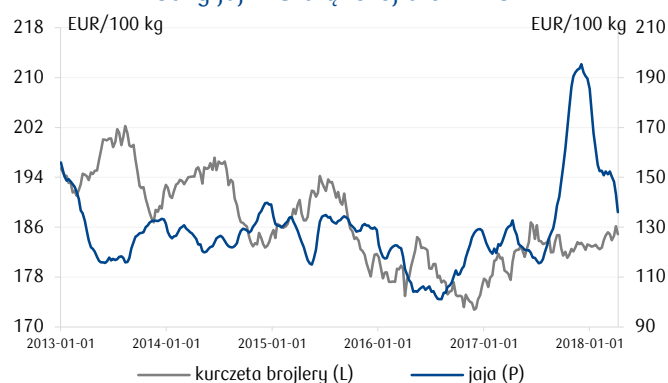
Ceny skupu trzody chlewnej i bydła wg wagi żywej

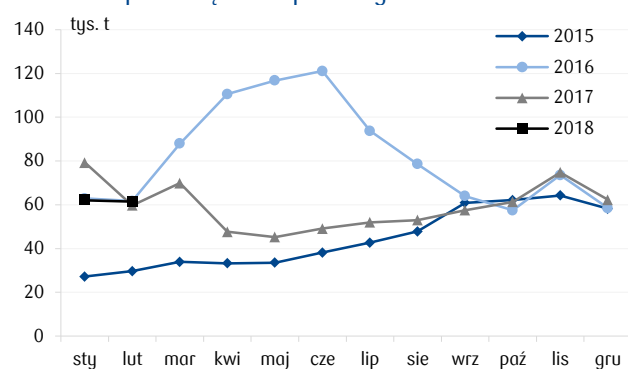
Tygodniowe ceny skupu drobiu w Polsce

Ceny jaj i kurcząt brojlerów w UE

Eksport mięsa wieprzowego z UE-28 do Chin

Źródło: GUS, MRiRW, KE, Eurostat, PKO Bank Polski

Zmiana struktury geograficznej eksportu jabłek z Polski

- Z danych Eurostatu wynika, że od lipca 2017 do stycznia 2018 eksport jabłek z Polski zmalał o 38% r/r (do 288 tys. t.), głównie w wyniku mniejszej sprzedaży na Białoruś (-59%), która w sez. 2016/17 była największym odbiorcą z Polski. Eksport do krajów UE zmniejszył się „jedynie” o 16% r/r. Znaczący spadek zbiorów spowodował, że popyt na polskie jabłka w niektórych krajach unijnych jest wysoki. Polska zwiększyła dostawy jabłek do Niemiec (+29% r/r), Holandii (+114%) czy też Szwecji (+14%). Udział UE w polskim eksporcie jabłek wzrósł do 54% wobec 40% w sez. 2016/17. Możliwe jest utrzymanie takiej struktury eksportu do końca sez. 2017/18 z uwagi na niskie zapasy jabłek w UE i obserwowany wysoki poziom ich cen (por. wykres), który ogranicza popyt na jabłka na wschodzie Europy.

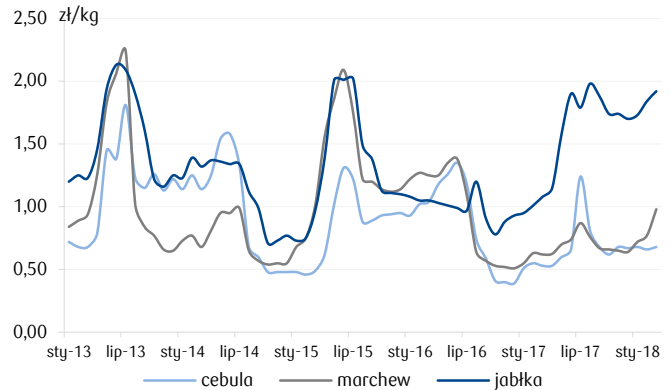
Banany zamiast jabłek

- Mniejsza dostępność i wysokie ceny jabłek spowodowały **wzrost importu innych owoców świeżych do Polski w sez. 2017/18**. Wg Eurostatu od lipca do stycznia 2018 zwiększył się on o 17% do 1,07 mln t. W największym stopniu za wzrost odpowiadał przywóz bananów (+27% do 272 tys. t.). O 56% do 127 tys. t. zwiększył się także import owoców pestkowych (CN0809). Jednak był on głównie konsekwencją bardzo niskich zbiorów owoców pestkowych w Polsce, głównie brzoskwiń i moreli. Zarówno w jednym jak i w drugim przypadku import osiągnął **rekordowy wolumen**. Sugerować to może zmiany w krajowej konsumpcji owoców, mających odzwierciedlenie w kontynuacji trendu spadku spożycia jabłek.
- Zmiany cen detalicznych w przypadku bananów nie były tak znaczące jak w przypadku jabłek, co wspierało ich konsumpcję per capita. Wg GUS przeciętna cena detaliczna jabłek w lutym 2018 była wyższa o 57% r/r, banany podrożały w analogicznym okresie o 19%.

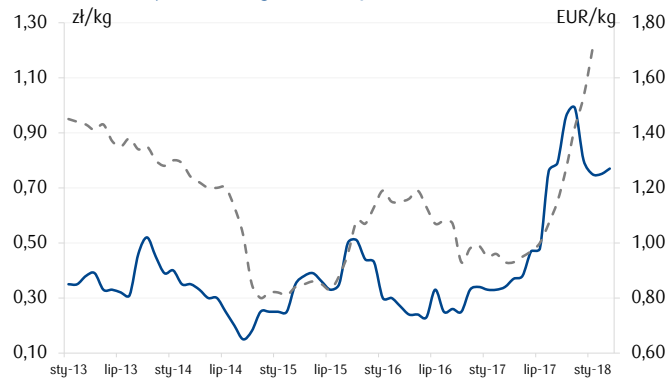
Niskie ceny kapusty, droższe warzywa korzeniowe

- Staby popyt na rynkach eksportowych i podaż tańszej kapusty z importu odbija się na jej cenach w kraju. Dane IERiGŻ-PIB wskazują, że przeciętna cena kapusty białej na rynkach hurtowych w marcu 2018 spadła o 22% r/r vs +33% r/r w 4q17, a kapusty pekińskiej w skupie na eksport o 33% vs +70% r/r w 4q17. Mimo nieznaczających zmian in minus w krajowej produkcji, wyraźnie spadł eksport kapusty białej i czerwonej z Polski - od lipca 2017 do stycznia 2018 wyniósł 20,4 tys. t (-14% r/r). Kapusta jest trzecią pod względem wolumenu pozycją w eksporcie warzyw świeżych z Polski. Zwiększył się natomiast jej import (+30% r/r), głównie z Niemiec oraz Włoch, gdzie ceny, z uwagi na wysokie zbiory, były bardziej konkurencyjne.
- Notuje się silną dynamikę wzrostu cen warzyw korzeniowych i cebuli. Wynikać może ona ze słabej jakości przechowalniczej warzyw („Wynikowy szacunek...”, GUS) ograniczającej ich podaż. Największe wzrosty cen skupu odnotowano w przypadku marchwi, która w marcu 2018 podrożała o 58% r/r. W analogicznym okresie ceny skupu cebuli wzrosły o 28% (por. wykres). Możliwe jest utrzymanie dodatniej dynamiki wzrostu cen do połowy 2018, czyli do pojawienia się większej podaży warzyw gruntowych z tegorocznych zbiorów.

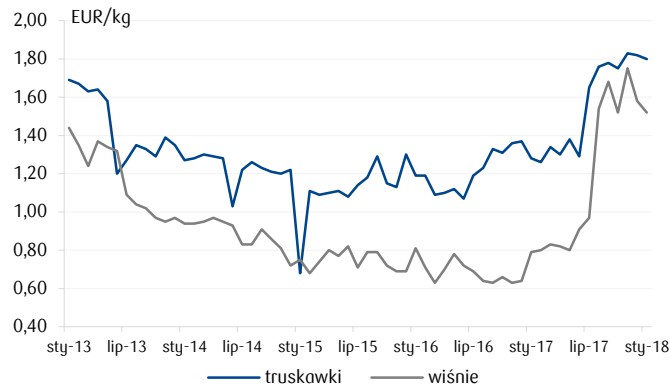
Miesięczne ceny skupu owoców i warzyw do konsumpcji bezpośredniej w kraju

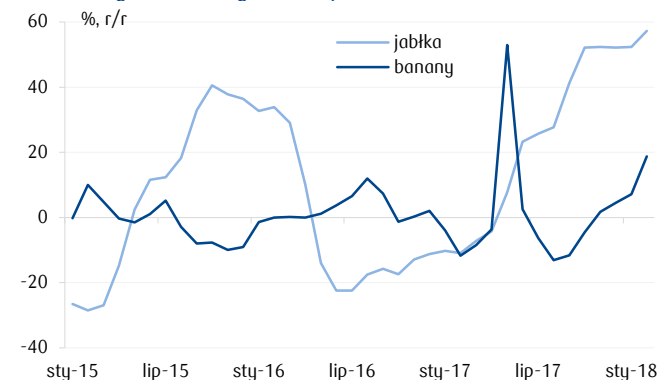
Ceny skupu jabłek do przetwórstwa i ceny soku jabłkowego w eksporcie z Polski

Ceny mrożonych owoców z Polski

Zmiany detalicznych cen jabłek i bananów w Polsce

Źródło: ZEO IERiGŻ-PIB, MRIRW, GUS, PKO Bank Polski

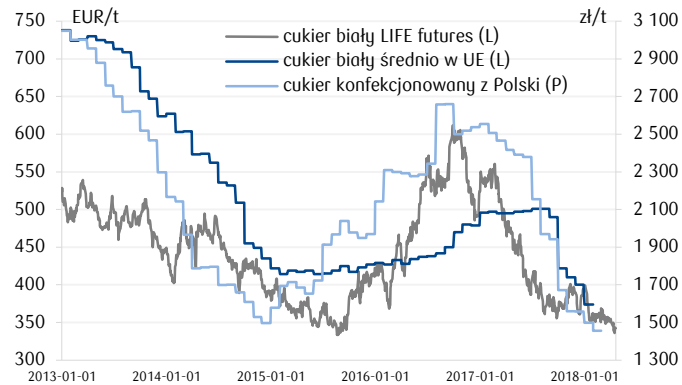
Rynek cukru – niskie ceny także w sezonie 2018/19

- Ceny cukru konfekcjonowanego w Polsce w lutym 2018 osiągnęły poziom najniższy w ostatniej dekadzie, wynosząc 1456 zł/t (-42% r/r, za MRiRW). Jednym z powodów obniżek jest wysoka podaż cukru w UE po „uwolnieniu” rynku cukru w 2017. Światowe ceny cukru maleją (por. wykres), sugerując dalsze krótkoterminowe obniżki w Polsce.
- Według wstępnych prognoz KE, produkcja cukru w UE w sez. 2018/19 zmniejszy się o 2,1% r/r. Mimo tego może to być drugi sezon z kolei, kiedy będzie ona przewyższać konsumpcję wewnętrzną. W związku z tym prawdopodobne jest wyhamowanie spadków lub nawet lekkie wzrosty cen cukru w sez. 2018/19. Niemniej, z uwagi na światową nadpodaż ceny pozostaną prawdopodobnie niskie.
- KE ocenia, że zapasy cukru w UE-28 na koniec sez. 2017/18, z uwagi na większy eksport, mogą zmniejszyć się o 2,1% do 2,16 mln t. a na koniec sez. 2018/19 o 16,6% r/r do 1,8 mln t. Według Eurostatu od października 2017 do lutego 2018 z UE wyeksportowano łącznie 2,16 mln t cukru, czyli więcej o 124% r/r. W całym sezonie 2017/18 unijny eksport osiągnie prawdopodobnie wolumen 3,3 mln t. Co więcej, możliwe jest przyspieszenie eksportu cukru z UE w kolejnym sezonie. USDA w prognozach z kwietnia 2018 podaje, że produkcja cukru trzcinowego w Brazylii w sez. 2018/19 (kwiecień – marzec) zmniejszy się o 12% do 34,2 mln t. Tym samym odbije się to na 16,3% spadku sprzedaży cukru z tego kraju, który jest największym jego eksporterem na świecie.

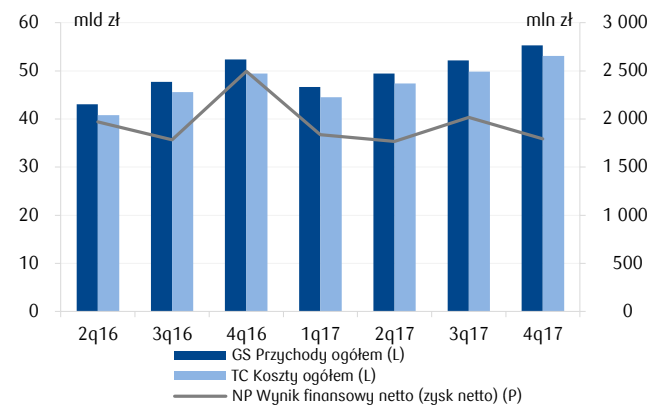
Gorsza sytuacja finansowa producentów cukru i przetworów owocowych i warzywnych

- W 4q17 sytuacja finansowa branży przetwórstwa spożywczego uległa pogorszeniu (por. wykres). Wynik finansowy branży zmalał o 28% r/r wobec wzrostu o 13% w 3q17. Znaczący wpływ na spadek rentowności mieli producenci przetworów mlecznych. Istotnie gorsze wyniki odnotowała branża przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz producenci cukru.
- Wysokie ceny mleka przy jednoczesnej słabej dynamice cen przetworów spowodowały, że koszty przetwórstwa mleka rosły szybciej niż przychody tej branży. W 4q17 branża odnotowała stratę na poziomie 195 mln zł. To miało też swoje konsekwencje w spadkach cen mleka oferowanych producentom na początku 2018.
- W przypadku branży owocowo-warzywniej czynnikiem decydującym był znaczący wzrost kosztów, spowodowany wysokimi cenami skupu owoców. W największym stopniu dotyczyło to cen jabłek, które odbiły się negatywnie na rentowności produkcji soków. Wzrostu kosztów nie dało się przełożyć w pełni na ceny przetworów, stąd odnotowany relatywnie wolny przyrost przychodów branży.
- Rentowność produkcji cukru obniżyła się w 4q17, choć wciąż kształtowała się na relatywnie wysokim poziomie (17%). Przychody branży obniżyły się o 12% r/r, w wyniku spadku cen cukru (patrz opis powyżej). Z uwagi na niekorzystne uwarunkowania rynkowe (dalszy spadek cen) nie należy spodziewać się istotnej poprawy sytuacji finansowej producentów cukru w 1h18.

Ceny cukru w Polsce i UE

Przychody koszty i wynik finansowy branży przetwórstwa spożywczego

Stopa zysku netto w branżach przetwórstwa spożywczego wg PKD

PKD	4q16	1q 17	2q 17	3q 17	4q17
10. PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	5,0	4,0	3,6	4,0	3,3
10.1 Przetwarzanie i konserwowanie mięsa oraz produkcja wyrobów z mięsa	5,4	2,6	2,3	2,5	4,0
10.2 Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków	6,6	-4,7	2,6	3,9	2,2
10.3 Przetwarzanie i konserwowanie owoców i warzyw	5,7	4,5	2,4	4,4	4,9
10.4 Produkcja olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego	2,8	3,0	-0,2	3,3	3,0
10.5 Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	0,8	3,1	4,5	3,1	-2,4
10.6 Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	3,6	5,5	5,4	2,8	4,2
10.7 Produkcja wyrobów piekarskich i mącznych	8,0	8,4	5,9	7,5	8,1
10.8 Produkcja pozostałych artykułów spożywczych	6,5	9,0	5,7	6,0	3,9
10.9 Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	4,8	2,4	3,5	5,4	5,2

Źródło: KE, MRiRW, Reuters, GUS, PONT, PKO Bank Polski